

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آینه معرفت

نشریه علمی فلسفه و کلام اسلامی

در حوزه فلسفه، کلام، عرفان و موضوعات میان رشته‌ای مرتبط با این محورها فعالیت می‌کند

سال بیست و سوم، شماره ۷۴ / بهار ۱۴۰۲

صاحب امتیاز:

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده الهیات و ادیان

مدیر مسئول:

دکتر حسن سعیدی

سر دبیر:

دکتر حسن سعیدی

مدیر داخلی:

دکتر زکریا بهارنژاد

اعضای هیئت تحریریه به ترتیب الفبا:

دکتر محمد ابراهیمی ورکیانی (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر زکریا بهارنژاد (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر زهره توازینی (استاد دانشگاه الزهراء (س))، دکتر صالح حسن زاده (استاد دانشگاه علامه طباطبایی)، دکتر حسن سعیدی (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر منوچهر صانعی (استاد دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر قربان علمی (دانشیار دانشگاه تهران)، دکتر علی فتح طاهری (استاد دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره))، دکتر عباس یزدانی (استاد دانشگاه تهران)، دکتر آنتونی رابرت بوث (استاد دانشگاه ساسکس انگلستان)، دکتر پیتر ادمسون (استاد فلسفه باستان و قرون وسطی در کینگز کالج لندن)، دکتر لویید ریجن (استاد دانشگاه گلاسکو انگلستان)

همکاران علمی این شماره به ترتیب الفبا:

دکتر حسین اترک، دکتر زکریا بهارنژاد، دکتر داود حسینی، دکتر مرتضی حسینی شاهرودی، دکتر رحیم دهقان، دکتر محمدجواد رودگر، دکتر مرتضی سمون، دکتر سید اسماعیل سیدهاشمی، دکتر محمدجواد شمس، دکتر مهدی عظیمی، دکتر حسن فتح زاده، دکتر حسین مقیسه، دکتر ابراهیم نوئی

مترجم چکیده‌ها:

دکتر محمد رضا عنانی سراب

ویراستار:

فروغ کاظمی

صفحه آرا:

مریم میرزایی

کارشناس:

رقیه علیقلی پور

نشانی: تهران، اوین، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده الهیات و ادیان، دفتر نشریه کد پستی: ۱۹۸۳۹۶۹۴۱۱

www.jipt.sbu.ac.ir
E-Mail: ayenehmarefat@sbu.ac.ir

تلفکس: ۲۲۴۳۱۷۸۵ تلفن: ۲۹۹۰۵۶۹۴
چاپ و صحافی: چاپخانه دانشگاه شهید بهشتی

در تاریخ ۹۱/۱۰/۲۵ طی نامه ۲۰۵۱۳۹/۳/۱۸ رتبه علمی پژوهشی نشریه آینه معرفت توسط کمیسیون نشریات وزارت علوم و تحقیقات و فناوری تمدید اعتبار شده است.

دسترسی به مقالات این نشریه آزاد است.

نشریه علمی آینه معرفت در سایت زیر به طور تمام متن قابل بازیابی است:

www.ISC.gov.ir
www.Magiran.com
www.noormags.ir

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام
بانک اطلاعات نشریات کشور (مگیران)
پایگاه مجلات تخصصی نور

شروع انتشار: زمستان ۱۳۸۲

سال نشر: ۱۴۰۲

قیمت تک شماره: ۴۰۰۰۰ تومان

توجه: مسئولیت مطالب و نظریات مطرح شده در مقاله‌های این نشریه علمی بر عهده نویسندگان آن است و چاپ آنها به معنای تأیید آنها نیست.

۱. راهنمای نگارش مقالات

- مشخصات نویسنده: نام و نام خانوادگی، مرتبه علمی و سازمان متبوع صاحب اثر (مؤلف / مترجم)، نشانی دقیق پستی و الکترونیکی و تلفن تماس در پایان مقاله آورده شود.
- تصمیم گیری در مورد چاپ مقاله‌ها توسط هیئت تحریریه و دو داور متخصص در بازه زمانی ۴ ماه صورت می‌پذیرد.
- مقاله در نشریه دیگر چاپ نشده یا همزمان برای سایر مجلات ارسال نشده باشد.
- در مقاله‌هایی که بیش از یک مؤلف دارد باید نویسنده مسئول مشخص شود و مقاله‌های دانشجویان در مقطع تحصیلات تکمیلی با معرفی استاد راهنما برای داوری ارسال خواهد شد.
- مسئولیت مطالب مندرج در مقاله‌ها بر عهده نویسنده (یا نویسندگان) است.

۲. ساختار مقاله و روش نوشتن آن

- عنوان مقاله ناظر بر موضوع تحقیق، کوتاه و رسا باشد.
- چکیده؛ حدود ۲۰۰-۱۵۰ کلمه به زبان فارسی و انگلیسی نوشته شود و دربردارنده شرح کوتاه و جامع محتوای نوشتار باشد، شامل: بیان مسئله؛ هدف؛ روش پژوهش؛ ماهیت پژوهش و نتیجه باشد.
- مقاله‌های ارسالی مرتبط با زمینه‌های تخصصی فلسفه و کلام اسلامی به زبان فارسی، پذیرفته می‌شود.
- مقاله‌ها در کادر مشخص شده مجله (راست، چپ و پایین ۴/۵ سانتیمتر و بالا ۶ سانتیمتر) و قلم زر ۱۳، حداکثر ۲۵ صفحه - تنظیم شود.
- دریافت مقاله فقط از طریق سامانه سیناوب، سامانه مدیریت نشر به آدرس www.jipt.sbu.ac.ir امکان پذیر است.

۳. فهرست منابع و مأخذ

- کتاب: نام خانوادگی، نام (نویسنده)، عنوان کتاب، شماره جلد، نام مترجم یا مصحح و غیره، محل نشر، نام ناشر، سال نشر.
- مقاله:

الف) چاپ شده در مجموعه یا دایرةالمعارف :

- نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، عنوان مجموعه یا دایرةالمعارف، اهتمام کننده، محل نشر، نام ناشر، سال نشر، صفحه‌ها.

ب) چاپ شده در مجلات:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، نام مجله، دوره یا جلد، شماره (فصل / ماه و سال)، صفحه‌ها.

ج) چاپ شده در روزنامه:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، نام روزنامه، شماره (روز و ماه و سال)، صفحه.

پایان نامه و منابع الکترونیکی: نام خانوادگی، نام، نام مقاله، آدرس اینترنتی، تاریخ

از نویسندگان محترم تقاضا می‌شود از ارسال مقالاتی که مطابق شیوه‌نامه نیست، خودداری فرمایند؛ صرفاً مقالاتی مورد ارزیابی قرار می‌گیرند که مطابق شیوه‌نامه نگاشته شده باشند.

فهرست مطالب

۷	بررسی کارکردهای قواعد کلامی مهدی عبدی- قربانعلی کریمزاده قراملکی- سعید علیزاده	
۱۰	نظام تابع‌ارزشی حاج حسینی، اسدالله فلاحی	
۱۳	نظریه تأویل عرضی آیات الهیاتی قرآن در مکتب ابن عربی، مسعود حاجی ربیع	
۱۶	بررسی تأثیر انسان‌شناسی صدرایی بر انسان‌شناسی شیخیه، مهدی افچنگی- یاسر سالاری	
۱۹	جایگاه منطق و فلسفه در نفس‌شناسی ابو حامد غزالی سیدمحمد جواد سیدهاشمی- محمدرضا کریمی‌والا- محسن ایزدی	
۲۳	صورت‌بندی نظام و سطوح اخلاق در فلسفه سیاسی منسیوس (Mencius) علی آقاجانی	
۲۷	معنای زندگی در ساحت اخلاق؛ پژوهشی در فلسفه ویتگنشتاین سعیده عظیمی‌ترامبانیان- محمدعلی خبری- محمدرضا شریف زاده	
	<i>Examining the Functions of Theological Rules</i>	8
	<i>Mahdi Abdi- Qurban Ali Karimzadeh Gharamaleki - Saeed Alizadeh</i>	
	<i>Hajhosseini's Truth-Functional Logic, Asadollah Fallahi</i>	11
	<i>The Theory of Transversal Interpretation of the Theological Verses of the Holy Qur'an in the School of Ibn Arabi, Masoud Haji Rabi</i>	14
	<i>Investigating the Impact of Sadrai's Anthropology on Sheikhiya's Anthropology</i>	17
	<i>Mahdi Afchangi- Yaser salari</i>	
	<i>The Place of Logic and Philosophy in Abu Hamid al-Ghazali's Psychology</i>	21
	<i>Seyed Mohammad Javad Seyed HashemiMohammad - Reza Karimi Vala- Mohsen Izadi</i>	
	<i>Formulation of the System and Levels of Ethics in Mencius' Political Philosophy</i>	25
	<i>Ali Aqajani</i>	
	<i>The Meaning of Life in the Realm of Ethics: A Survey of Wittgenstein's Philosophy</i>	28
	<i>Saeideh Azimi Terambanian- Mohammad Ali Khabari- Mohammad Reza Sharifzadeh</i>	

نشریه علمی آینه معرفت

دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۱۴۰۲

Scientific Journal of Ayeneh Ma'refat
Shahid Beheshti University

علمی پژوهشی

کد مقاله: ۱۳۶۸

صفحات: ۲۰-۱

Doi: 10.52547/jipt.2023.230464.1368

بررسی کارکردهای قواعد کلامی

مهدی عبدی *

قربانعلی کریمزاده قراملکی **

سعید علیزاده ***

چکیده

اعتقادات هر فردی شخصیت درونی و حقیقت وجودی او را می‌سازد و در تأمین سعادت دنیوی و اخروی او، در بعد فردی و اجتماعی، نقش اساسی ایفا می‌کند. در هندسه معارف اسلامی، علم کلام عهده‌دار معارف اعتقادی است. توسعه و تعمیق در علم کلام زمینه را برای افزایش معرفت اعتقادی افراد جامعه فراهم می‌کند. علم کلام علمی قاعده محور است؛ لذا گام اول و بنیادین در توسعه و تعمیق این علم، پژوهش در قواعد آن است. باز پژوهی قاعده‌های کلامی موجود و همچنین استنباط و استخراج قواعد کلامی جدید، حرکتی مؤثر در این خصوص است که اخیراً توسط برخی از پژوهشگران آغاز شده است؛ اما صرف در اختیار داشتن قواعد کلامی برای رشد و توسعه علم کلام کفایت نمی‌کند و باید نحوه به کار بستن این قواعد را نیز شناخت. پژوهش در انواع کارکردهای قواعد کلامی، این شناخت را تأمین می‌کند. جستار حاضر با روش توصیفی - تحلیلی به این امر پرداخته است. نتیجه پژوهش آن شده است که قواعد کلامی در زمینه استنباط معارف اعتقادی، دارای دو کارکرد تطبیقی و توسیعی است و در زمینه حل تعارض گزاره‌های استنباط شده، دارای چهار نوع کارکرد تبیین، تأویل، ترجیح و تقیید است. کلیدواژه‌ها: قواعد کلامی، کارکرد قواعد کلامی، کارکرد تطبیق، کارکرد توسیعی، کارکرد تبیین، کارکرد تأویل، کارکرد ترجیح، کارکرد تقیید.

* دانشجوی دکتری گروه کلام اسلامی، دانشکده الهیات و علوم اسلامی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران (نویسنده مسئول)
m.abdi98@tabrizu.ac.ir

** دانشیار گروه فلسفه و کلام اسلامی، دانشکده الهیات و علوم اسلامی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران
g.karimzadeh@tabrizu.ac.ir

*** استادیار گروه فلسفه و کلام اسلامی، دانشکده الهیات و علوم اسلامی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران
s-alizadeh@tabrizu.ac.ir

Examining the Functions of Theological Rules

Mahdi Abdi*
Qurban Ali Karimzadeh Gharamaleki**
Saeed Alizadeh ***

Abstract

Every person's beliefs make up his inner personality and ontological reality and play a fundamental role in ensuring his worldly and otherworldly happiness in its individual and social dimensions. In the geometry of Islamic education, scholastic theology is responsible for religious education. The development of the science of scholastic theology and its growth provides the basis for an increase in people's religious knowledge as members of a society. Scholastic theological science is a rule-oriented science; therefore, the first and fundamental step in the development and growth of this science is to research its rules. Re-examining the current rules of scholastic theology as well as inferring and extracting new rules is an effective move in this regard, which has recently been initiated by some researchers. However, possessing scholastic theological rules, by itself, is not enough for the

* Faculty of Theology and Islamic Sciences, Tabriz University. Tabriz, Iran
m.abdi98@tabrizu.ac.ir

** Faculty of Theology and Islamic Sciences, Tabriz University. Tabriz, Iran
g.karimzadeh@tabrizu.ac.ir

*** Faculty of Theology and Islamic Sciences, Tabriz University. Tabriz, Iran
s-alizadeh@tabrizu.ac.ir

growth and development of scholastic theology. One must also know how to apply these rules. Research on various functions of scholastic theological rules provides this knowledge. The present essay aimed at studying this issue with a descriptive-analytical method. The result show that scholastic theological rules have two functions of adaptation and mediation, and in relation to resolving the conflict in the inferred propositions, they have four types of functions of explanation, interpretation, preference and restriction.

Keywords: *scholastic theological rules, the function of scholastic theological rules, the function of adaptation, the function of mediation, the function of explanation, the function of interpretation, the function of preference, the function of restriction*

نشریه علمی آینه معرفت

دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۱۴۰۲

Scientific Journal of Ayeneh Ma'refat
Shahid Beheshti University

علمی پژوهشی

کد مقاله: ۱۳۹۲

صفحات: ۴۶-۲۱

Doi: 10.52547/jipt.2023.231227.1392

نظام تابع‌ارزشی حاج‌حسینی

اسدالله فلاحی*

چکیده

مرتضی حاج‌حسینی به تازگی ویراست دوم کتاب خویش طرحی نواز اصول و مبانی منطق را منتشر و مانند ویراست نخست، چهار منطق کلاسیک (تابع‌ارزشی، غیرتابع‌ارزشی و ترکیب‌هایی از آن دو) را معرفی کرده است. در این مقاله، صرفاً به نظام تابع‌ارزشی او و نقدهای صوری-ریاضی وارد به آن می‌پردازم و مباحث مربوط به نظام غیرتابع‌ارزشی و نیز نقدهای فلسفی و غیرصوری وارد به هر دو نظام و نیز مطالب تاریخی مرتبط را به مقاله‌های دیگری خواهم سپرد. نقدهای صوری مهم عبارت‌اند از ۱. دور در برخی تعریف‌ها؛ ۲. از دست رفتن قاعده جانشینی؛ ۳. بیان نادرست قاعده‌های برهان خلف؛ ۴. مربوط نبودن مقدمات و نتایج استنتاج‌ها؛ ۵. هم‌ارزی یک فرمول با چند فرمول ناهم‌ارز؛ ۶. عدم تطابق شرطی با استنتاج. انتقادهای کم‌اهمیت‌تری هم هست که عبارت‌اند از ۷. عدم بیان قاعده فرض؛ ۸. عدم بیان دلیل هارمونی نداشتن قاعده حذف فاصل در منطق کلاسیک و هارمونی داشتن قیاس انفصالی در نظام تابع‌ارزشی؛ ۹. بیان قاعده‌های برهانک‌ها و عدم استفاده از آنها.

کلیدواژه‌ها: منطق کلاسیک، نظام تابع‌ارزشی، دور، نرمال، تعدی، استنتاج.

Scientific Journal of Ayeneh Ma'refat

* استاد، گروه منطق، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، تهران، ایران (نویسنده مسؤل)
falahi@yahoo.com

** پیش‌نویس‌هایی از این مقاله را داود حسینی و علیرضا دارابی خواندند و پیشنهادهای ارزشمندی به نگارنده مقاله دادند که از آنها بابت این بسیار سپاسگزارم. آشکار است که مسؤلیت همه خطاهای مقاله بر عهده نگارنده است.

Hajhosseini's Truth-Functional Logic

Asadollah Fallahi*

Abstract

Mortaza Hajhosseini has recently published the second edition of his book *Two Non-Classical Logic Systems, A new Outlook on Elements of Logic*. Similar to the first edition, he has introduced four non-classical logics (truth-functional, non-truth-functional and combinations of the two). In this article, I will only deal with his Truth-Functional System and the formal-mathematical criticisms levelled against it. I will leave the discussions related to the Non-Truth-Functional System, as well as the philosophical and non-formal criticisms of both systems, and the related historical materials to future articles. The major formal criticisms are as follows: 1. the cyclic nature of some definitions; 2. Losing the rule of Substitution; 3. The incorrect expression of the rules of reduction ad absurdum; 4. lack of relevance between premises and conclusions of inferences The irrelevance of premises to conclusions of inferences; 5. Equivalence of formulas to several inequivalent ones; 6. Lack of correspondence between conditional and inference. There are some less important criticisms: 7. Failure to express the rule of Assumption; 8. Failure to state the reason for the lack of

* Professor of the Department of Logic, Iranian Institute of Philosophy, Tehran, Iran
falahi@yaho.com

harmony in the rule of Disjunction Elimination in Classical Logic and the harmony of the Disjunctive Syllogism in the Truth-Functional System; 9. Expressing the rules of sub-proofs without using them.

Keywords: *classical logic, truth-functional system, vicious circle, transitivity, inference.*

نشریه علمی آینه معرفت

دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۱۴۰۲

Scientific Journal of Ayeneh Ma'refat
Shahid Beheshti University

علمی پژوهشی

کد مقاله: ۱۳۵۹

صفحات: ۶۲-۴۷

Doi: 10.52547/jipt.2023.230147.1359

نظریه تأویل عرضی آیات الهیاتی قرآن در مکتب ابن عربی

مسعود حاجی ربیع *

چکیده

این مقاله در مقام بررسی نظریه تأویل عرضی آیات الهیاتی قرآن (آیات ناظر به اسما و صفات خداوند) در مکتب ابن عربی است. مسئله تأویل عرضی از مسائل مهم مکتب ابن عربی است و در چگونگی تأویل آیات الهیاتی قرآن مؤثر است. تأویل به دو روش امکان پذیر است: طولی و عرضی. در این مبحث تأویل به معنای فرارفتن از سطح ظاهر آیات الهیاتی به سطح باطن آنها و دریافت معانی طولی آن است. در تأویل طولی تأویل گر می‌کوشد بدون تصرف در ظواهر آیات الهیاتی، سلسله معانی طولی را که دارای وحدت معنایی است، از بطن آیات برآورد. در تأویل عرضی بر خلاف تأویل طولی، معانی در عرض یکدیگرند و وحدت معنایی در آنها لحاظ نمی‌شود. عارف در این نوع تأویل می‌کوشد آیات الهیاتی را در فضایی گسترده‌تر از معانی طولی ملاحظه کند و کلام خدا را در ناحیه معانی عرضی نیز توسعه دهد. از مهم‌ترین نتایج این پژوهش ارائه مبانی برای تأویل عرضی قرآن، لزوم رعایت وحدت معنایی در قرآن یا عدم آن و نگاه چند بعدی به قرآن و تنوع تأویل در این مکتب است. روش ما در این مقاله روش تحلیلی است.

کلیدواژه‌ها: تأویل عرضی، آیات الهیاتی قرآن، ظاهر، باطن.

* استادیار گروه ادیان و عرفان، دانشکده الهیات و ادیان، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

The Theory of Transversal Interpretation of the Theological Verses of the Holy Qur'an in the School of Ibn Arabi

Masoud Haji Rabi*

Abstract

The present article examines the theory of transversal interpretation of the theological verses of the Qur'an (verses referring to the names and attributes of God) in the school of Ibn Arabi. The issue of transversal interpretation is one of the important issues of the school of Ibn Arabi. It affects the interpretation of the theological verses of the holy Qur'an. Interpretation is possible in two different ways: longitudinal and transversal. In this context, interpretation means moving above the surface level of the theological verses to their inner level to get access to their longitudinal meaning. In longitudinal interpretation, the interpreter tries to derive a long chain of compatible meanings from the essence of the verses without making any modifications in the form of the theological verses. In transversal interpretation, unlike longitudinal interpretation, the meanings are arranged horizontally with no semantic unity. In this type of interpretation, the mystic tries to consider the theological verses in a broader context compared with longitudinal interpretation with the aim of extending the word of God in

* Assistant Professor of Religions and Mysticism, Shahid Behshti University,
Tehran, Iran m_hajrabi@sbu.ac.ir

the realm of transverse meanings as well. One of the most important results of this research is the introduction of the foundations of transversal interpretation of the Qur'an, the need to observe or not to observe the unity of meaning in the Qur'an, a multi-dimensional view of the Qur'an, and the diversity of interpretation in this school. The method adopted in this article is an analytical one.

Keywords: *transversal interpretation, theological verses of the Qur'an, exterior, interior.*

نشریه علمی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۱۴۰۲
Scientific Journal of Ayeneh Ma'refat
Shahid Beheshti University

علمی پژوهشی
کد مقاله: ۱۳۸۸
صفحات: ۸۶-۶۳

Doi: 10.52547/jipt.2023.231185.1388

بررسی تأثیر انسان‌شناسی صدرایی بر انسان‌شناسی شیخیه

مهدی افچنگی *

یاسر سالاری **

چکیده

انسان‌شناسی در کنار جهان‌شناسی و خداشناسی سه رکن اساسی در اندیشه هر مکتب فلسفی یا کلامی و عقیدتی است. هویت و ماهیت انسان، حقیقت جسم و نفس او، ارتباط و تعامل نفس و بدن، حکایت آنها پس از مرگ در عالم برزخ و سپس قیامت و در نهایت چگونگی حشر و نشر ابدان و ارواح؛ اهم‌این مسائل هستند. رنگ و لعاب انسان‌شناسی مکتب شیخیه کاملاً صدرایی است، البته از گذر تبیین‌های شیخ احمد احسایی که بیشترین مراجعه و شرح را به آثار ملاصدرا داشته است. هر چند احسایی حرکت جوهری نفس را می‌پذیرد و به معاد جسمانی مانند صدرا تصریح می‌کند، اما به جهت تفاوتی که با او در تبیین جسم و جسد انسان و نیز ماهیت عالم مثال و برزخ، قول به عالم هورقلیا، و نهایت قیامت و حشر و نشر دارد؛ تصویری متفاوت از آنچه در حکمت متعالیه آمده ارائه می‌کند. **کلیدواژه‌ها:** شیخیه، جسم، جسد، نفس، ملکوت، برزخ.

* استادیار گروه الهیات و معارف اسلامی، دانشکده علوم انسانی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران
m.afchangi@gorganiau.ac.ir
** استادیار گروه الهیات و معارف اسلامی، دانشکده علوم انسانی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران (نویسنده مسئول)
salari@iauk.ac.ir

Investigating the Impact of Sadrai's Anthropology on Sheikhiya's Anthropology

Mahdi Afchangi*
Yaser salari**

Abstract

Anthropology, along with cosmology and theology, are the three basic pillars of the underlying thought of any school of philosophy, theology and ideology. The identity and nature of man, the truth of his body and soul, the connection and interaction of soul and body, their story after death in the world of purgatory and then the resurrection day, and finally, the way the body and soul are intermingled are among the most important issues. The anthropology of Shaykhiya school has largely been affected with Sadrai school of anthropology. The impact can be attributed to Sheikh Ahmad Ahsaei's deliberations with references to Mulla Sadra's works. Although Ehsai accepts the essential movement of the soul and acknowledges the physical resurrection like Sadra, because of his difference with Sadra in his explanation of the human body and the nature of the world of examples, purgatory, the promise of the world of Horqalia, and finally, the resurrection day, he presents a

* Department of Islamic Studies, Faculty of Humanities, Gorgan Branch, Islamic Azad University, Gorgan, Iran. mehdiAfchangi5@yahoo.com

** Department of Theology and Islamic Studies, Humanities Sciences faculty, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran
salari@iauk.ac.ir

picture different from the picture depicted in transcendental wisdom.

Keywords: *Shaikhiya, body, dead body, soul, Divine power, purgatory..*

سید محمد جواد سیدهاشمی*

محمد رضا کریمی والا**

محسن ایزدی***

چکیده

غزالی یکی از دانشمندان اسلامی است که در زمینه فقه، اخلاق و کلام و فلسفه صاحب آثار و تحقیق است. به رغم انتساب او به ضدیت با فلسفه و تفکر فلسفی، وی در آثارش به ویژه در مباحث نفس شناسی متفکری عقل گرا ظاهر شده و از روش ها و رویکردهای فلاسفه اسلامی بهره برده است. در این مقاله با روشی توصیفی-تحلیلی آرای غزالی درباره منطق و فلسفه و کاربردش در نفس شناسی را بررسی کرده ایم و به این نتیجه رسیده ایم که بر خلاف نظر برخی محققان که غزالی را متکلمی متعصب و ضد فلسفه دانسته اند، وی را باید متکلمی عقل گرا دانست که در تمام مراحل زندگی اش حتی زمانی که به تصوف روی آورد، بر اصول و روش عقلی استوار ماند و عقل را مهم ترین ملاک اعتبار هر معرفتی دانست. او در نفس شناسی کاملاً تحت تأثیر فلسفه مشاء است و از شدت دل بستگی به روش فلسفی ابن سینا در علم النفس گاهی عین سخنان او را برای تأیید سخنان خودش از کتاب های وی می آورد. وی به استدلال های منطقی پای بند است و عقل را ملاک تشخیص اعتبار سایر ابزارهای معرفت؛ یعنی، نقل، تجربه و شهود می داند. با توجه به برخی مبانی نظری غزالی همچون نفی سببیت میان پدیده ها، به نظر می رسد که جایگزینی نظریه

* دانشجوی دکتری گروه معارف اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه قم، قم، ایران (نویسنده مسئول)

javadsyedhashemi@gmail.com

r.karimivala@qom.ac.ir

INFO@QOM.AC.IR

** دانشیار گروه معارف اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه قم، قم، ایران

*** دانشیار گروه معارف اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه قم، قم، ایران

عادت‌الله به جای علیت برخی لوازم نفی سببیت را در نفس‌شناسی حل کرده است. اما چنین نظریه‌ای با ابهامات و اشکالاتی روبه‌روست.

کلیدواژه‌ها: غزالی، فلسفه، منطق، عقل، نفس‌شناسی، ابزارهای معرفت.

The Place of Logic and Philosophy in Abu Hamid al-Ghazali's Psychology

Seyed Mohammad Javad Seyed Hashemi*
Mohammad Reza Karimi Vala**
Mohsen Izadi***

Abstract

Ghazali is one of the Islamic scholars with research works in the field of jurisprudence, ethics, theology and philosophy. Despite his alleged opposition to philosophy and philosophical thinking, his works shows, especially in topics related to psychology, that he is a rationalist thinker who has benefited from the methods and approaches of Islamic philosophers. In the present article, using a descriptive-analytical method, we have surveyed Ghazali's views on logic and philosophy and their application in psychology and we have come to the conclusion that, contrary to the opinion of some researchers who have considered Ghazali a strict anti-philosophy theologian, he should be considered a rationalist theologian who, in all stages of his life, even when he turned to Sufism, remained loyal to rational principles and methods and

* PhD student, Department of Islamic teachings Faculty of Theology Qom University, Qom, Iran javadseyedhashemi@gmail.com

** Associate Professor, Department of Islamic teachings Faculty of Theology Qom University Qom, Qom, Iran r.karimivala@qom.ac.ir

*** Associate Professor, Department of Islamic teachings Faculty of Theology Qom University, Qom, Iran info@qom.ac.ir

considered reason to be the most important criterion for the validity of any kind of knowledge. In psychology, he is totally influenced by peripatetic philosophy, and due to his strong attachment to Ibn Sina's philosophical method in psychology, he sometimes borrow words from his books to support his own views. He adheres to logical arguments and considers reason as the criterion for testing the validity of other means of knowledge, that is, tradition, experience and intuition. According to some of Ghazali's theoretical foundations such as the negation of causality between phenomena, it seems that, by replacing causality with the theory of habit of Allah, he has managed to solve some of the requirements of the negation of causality in psychology. But such a theory is not free of ambiguities and problems.

Keywords: *Ghazali, philosophy, logic, reason, psychology, tools of knowledge.*

نشریه علمی آینه معرفت

دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۱۴۰۲

Scientific Journal of Ayeneh Ma'refat
Shahid Beheshti University

علمی پژوهشی

کد مقاله: ۱۳۵۲

صفحات: ۱۳۶-۱۱۳

Doi: 10.52547/jipt.2023.229985.1352

صورت بندی نظام و سطوح اخلاق در فلسفه سیاسی منسیوس (Mencius)

علی آقاجانی *

چکیده

اخلاق محور تعالیم فلسفی منسیوس مفسر کنفوسیوس و در عین حال فیلسوف مبدع است که آن را می‌توان مبتنی بر مبانی معرفت شناختی، هستی شناختی، و انسان شناختی صورت‌بندی کرد. این مقاله، همچنین آموزه‌های اخلاقی مکتب منسیوس در سه سطح فردی، خانوادگی و سیاسی؛ را صورت‌بندی می‌کند. وی در هستی‌شناسی رویکرد متافیزیکی بیشتر و شفاف‌تر نسبت به کنفوسیوس و در انسان‌شناسی فیلسوفی مبدع و پردازنده نیک سرشتی انسان است. از نظر منسیوس فطرت منشأ جامع اخلاقیات است و اخلاق ریشه در فطرت و فطرت ریشه در آسمان دارد. در نگرش اخلاقی منسیوس چند مفهوم کنفوسیوسی اهمیت به سزایی دارد که وی به تکمیل همراه با برخی ابداعات می‌پردازد. لی (Li) چرخ اعتدال رفتار، «Yi» به معنای پرهیزگاری و بایستگی، جن (Jen) یا رن (Ren) به معنی انسان دوستی، چونگ (Chung) و شو (Chu)، طریقه (Tao) که جاده‌ای است به سوی هستی مشترک و تکامل نوع بشر، مینگ (Ming) به معنای مشیت یا سرنوشت، ارتباطات پنج‌گانه، قاعده طلایی کمال خود و کمال دیگران، تکلیف‌گرایی و گذار از سود شخصی و اصلاح نام‌ها. از نظر منسیوس در میان فضایل، چهار فضیلت تقوا، خرد، دانش و نیکخواهی ام الفضایل هستند. منسیوس در اخلاق فردی به تهذیب نفس، شرمساری و حیا، عشق به احسان، خودانتقادی، پشتکار و... پا می‌فشد. از دیدگاه وی روابط میان زن و شوهر آغاز تمامی روابط انسانی است. در اخلاق سیاسی برای اداره کشور

* استادیار گروه علوم سیاسی، پژوهشکده علوم اجتماعی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه قم، قم، ایران (نویسنده مسئول)
aqajani@rihu.ac.ir

توسط حاکم به جز حکمت و فلسفه، چند قانون و وظیفه اخلاقی مانند شایسته سالاری و تکریم مردم و دوری از استبداد را توضیح می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: فلسفه سیاسی منسیوس، مبانی اخلاق، قواعد نظام اخلاقی، اخلاق فردی، اخلاق خانواده، اخلاق سیاسی و حاکمیتی، فضایل اخلاقی.

Formulation of the System and Levels of Ethics in Mencius' Political Philosophy

Ali Aqajani*

Abstract

Ethics is the center of the philosophical teachings of Mencius as the interpreter of Confucius and a creative philosopher and at the same time the creative philosopher. His ethics can be formulated under epistemological, ontological, and anthropological foundations. In addition, the present article, formats the moral teachings of Mencius school of philosophy at the individual, family and political levels. In ontology, he has a more transparent metaphysical approach than Confucius, and in anthropology, he is a creative philosopher and good processor of human nature. According to Mencius, nature is the comprehensive source of morality, and morality is rooted in human nature and human nature is rooted in heaven. In Mencius' ethical perspective, some Confucian concepts are so important that he completes them with some innovations. "Li" is the wheel of modesty, "Yi" means piety and decency, Jen or Ren means philanthropy, "Chung" and "Chu", which means the way, "Tao" which is a road towards the common existence and the evolution of mankind, and

* Assistant Professor, Political Science Department, Social Sciences Research Institute; "Huze" and "University" Research Institute, Qom, Iran

aqajani@rihu.ac.ir

Reception

date:2022/12/29

Acceptance date: 2023/5/8

“Ming” which means providence or destiny, constitute the quintuplet communication, the golden rule of self-perfection and the perfection of others, obligation and transition from personal gain and modification of names. According to Mencius, among the virtues, the four virtues of piety, wisdom, knowledge and benevolence are major ones. In personal ethics, Mencius insists on self-purity, shame and modesty, love for kindness, self-criticism, perseverance, and etc. From his point of view, the relationship between husband and wife is the beginning of all human relationships. In his political ethics, apart from wisdom and philosophy, he counts a numbers laws and ethical duties such as meritocracy, respect for the people, and tyranny avoidance for the ruler who runs the country.

Keywords: *Mencius’ political philosophy, foundations of ethics, the rules of the ethical system, personal ethics, family ethics, political and sovereign ethics, ethical virtues.*

معنای زندگی در ساحت اخلاق؛ پژوهشی در فلسفه ویتگنشتاین

سعیده عظیمی ترامبانیان*
محمدعلی خبری**
محمد رضا شریف زاده***

چکیده

مقوله اخلاق، به عنوان یکی از کلیدی‌ترین و در عین حال بحث‌برانگیزترین مسائل در عرصه تعلیم بشری، همواره مورد توجه و بحث قرار گرفته است. بررسی اصول و قواعد اخلاقی و تدوین نظریات متعدد در این حوزه، به منظور یافتن بهترین مدل زندگی، به عنوان یکی از مهمترین کاوش‌های اندیشه‌ای بشر به‌شمار می‌رود. پژوهش حاضر با واکاوی آراء ویتگنشتاین، در حوزه اخلاق، با نظر به شیوه هستی‌نگری وی، به ارتباط این مقوله با مبحث زندگی، پرداخته و خوانشی نو از مسیر دست‌یافتن به زندگی معنادار در ساحت اخلاق ارائه می‌نماید. بر این اساس با تحلیل مفهوم زیست اخلاقی در فلسفه ویتگنشتاین به طور خاص، استدلال می‌شود که زندگی اخلاقی-معنادار در نظر وی مبتنی بر به کار بستن اراده اخلاقی خیر و حل معمای زندگی است که هر دو نیازمند اتخاذ دیدگاهی ویژه نسبت به جهان هستند. در این نظرگاه، جهان در ساحتی ازلی مشاهده می‌شود.
کلیدواژه‌ها: اخلاق، معنای زندگی، ابدیت، هستی‌نگری، ویتگنشتاین.

* دانشجوی دکتری فلسفه هنر، گروه پژوهش هنر، دانشکده هنر، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
sae.azimi.art@iauctb.ac.ir
khabari@qui.ir
** استادیار گروه هنر، جهاد دانشگاهی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
*** استاد گروه پژوهش هنر، دانشکده هنر، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
moh.sharifzade@iauctb.ac.ir

The Meaning of Life in the Realm of Ethics: A Survey of Wittgenstein's Philosophy

Saeideh Azimi Terambanian*
Mohammad Ali Khabari**
Mohammad Reza Sharifzadeh***

Abstract

The concept of ethics, as one of the key and simultaneously most challenging issues in the realm of human teachings, has always been the subject of attention and investigation. Examining ethical principles and rules and developing multiple theories in this field, in order to find the best model of life, is considered one of the most important man's intellectual endeavors. The present study explores Ludwig Wittgenstein's views in the field of ethics, considering his existential approach, and provides a fresh interpretation of the path to the attainment of a meaningful life in the realm of ethics. Based on the analysis of the concept of bioethics in Wittgenstein's philosophy, it is specifically argued that an ethical and meaningful life, according to him,

* Doctoral student of Philosophy of Art, Department of Art Research, Faculty of Art, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
sae.azimi.art@iauctb.ac.ir

** Assistant Professor, Department of Art, Jihad University, Tehran, Iran
khabari@qui.ir

*** Professor of Art Research Department, Faculty of Art, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran moh.sharifzade@iauctb.ac.ir

is based on the exercise of moral will and the solution of the puzzle of life, both of which require adopting a special perspective towards the world. In this perspective, the world is perceived in an eternal domain.

Keywords: *ethics, meaning of life, eternity, ontology, Wittgenstein.*